

Waarnemers van Trekstation Noordwijk aan Zee

Jelle van Dijk

De directe aanleiding voor het schrijven van dit stukje is de foto die Ruud Vlek mij begin september stuurde. Bij het leeghalen van een kast in het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMA) vanwege de fusie met het Nationale Centrum voor Biodiversiteit Naturalis in Leiden, ontdekte Kees Roselaar, conservator van het ZMA, een kistje met oude glasplaatnegatieven. Hij vermoedde dat hierbij interessante foto's konden zitten en schakelde Ruud Vlek in. Ruud is (onder andere) actief voor de *Heimans en Thijssse Stichting*. Deze stichting zet zich in voor het bewaren van het culturele erfgoed dat te maken heeft met de opkomst van de natuurbescherming in ons land. Zie hiervoor de interessante website www.heimansenthijsssestichting.nl.

Een van de foto's uit het kistje is hier afgebeeld. De foto is genomen op 27 oktober 1918 op het dak van Hotel Noordzee, het huidige Golden Tulip Noordwijk. Vermoedelijk is de foto genomen door de bekende vogelkenner en publicist Jan P. Strijbos. Bij de ouderen onder ons is Jan P. nog bekend door de geweldige lezingen die hij rond 1970 voor onze vereniging hield. Daarvoor werd vanwege de grote belangstelling de grote zaal van het gebouw De Rank (waar nu theater De Muze staat) afgehuurd. Met zijn heldere, karakteristieke stemgeluid kon hij zonder microfoon de gehele zaal 'bespelen'. Jan P. Strijbos maakte ons op een van die lezingen ook deelgenoot van een bijzondere waarneming in Hotel Noordzee. Toen hij een keer met Jan Verwey op weg naar de waarnemerspost op het platte dak in een van de gangen een geheel ontklede dame uit de badkamer zag komen, merkte hij op: "vrouwtje in prachtkleed".

Het dak van Hotel Noordzee was een van de telposten van het Trekstation Noordwijk aan Zee. De andere telpost bevond zich op het hoge duin achter Villa Nova, het woonhuis van de familie Verwey aan de Nieuwe Zeeweg. De oprichting van het trekstation in 1918 was een initiatief van Jan Verwey (geboren 1899) en zijn vriend Gerrit Brouwer (geboren 1898). Het was de bedoeling dat de vogeltrek dag en nacht gevolgd werd! Ook de nachttrek waarbij je het alleen met geluiden moet doen (lijsters, steltlopers, ganzen), was in het schema opgenomen. De waarnemers losten elkaar om de drie uren af. Voor beide telposten waren drie waarnemers of groepjes van waarnemers nodig (drie uur op de telpost, zes uur rust). Onderdak werd geboden in een tentenkampje bij Villa Nova en vermoedelijk konden de waarnemers in de keuken van de familie Verwey een warme hap krijgen. Wat dat betreft kreeg Jan Verwey alle ruimte in het ouderlijk huis! Behalve deze groep trekwaarnemers bood het huis af en toe ook onderdak aan vogels. Zo leefde een met olie besmeurde IJsdruiker van 17 tot 21 december 1921 in de badkuip van Villa Nova!

Dat niet alleen leeftijdgenoten als Gerrit Brouwer en Jan P. Strijbos meewerkten, bewijst de hier afgebeelde foto. Daarop is de toen 32-jarige Wicher van der Sleen met zijn vrouw te zien. Wicher kijkt met een telescoop landinwaarts terwijl zijn vrouw met een kijker richting zee tuurt. Let ook op de primus (petroleumstel?) met het pannetje op de grond. Blijkbaar moest op het dak van het hotel zelf voor de voedselvoorziening worden gezorgd. In zijn boek *In de ban van Vogels* (1994) besteedt Karel H. Vooos ook aandacht aan de hier afgebeelde Van der Sleen. Hij werd geboren op 4 oktober 1886 te Haarlem en promoveerde in 1912 op een scheikundig onderwerp. Enige jaren was hij leraar aan het Stedelijk Gymnasium in Haarlem. Enige bekendheid kreeg hij door een vierweekse kampeertocht door het NW-deel van de Himalaya in 1926. Tijdens deze reis verzamelde hij veel vogels die na terugkeer belandden in het ZMA. Hierna hield hij zich met andere onderwerpen bezig. Zo werd hij een erkend onderzoeker van kinabast en publiceerde hij een handboek over oude kralen waar ook ter wereld.

Het ambitieuze programma van het Trekstation Noordwijk aan Zee draaide in het eerste seizoen op volle toeren. Hierna kwam de klad er in. Voor het uitvoeren van het programma waren gewoon teveel mensen nodig. Met de resultaten van het eerste seizoen werd een geheel nummer van *Ardea* gevuld: Brouwer G.A. & J. Verwey 1919. Waarnemingen van het Trekstation Noordwijk aan Zee. *Ardea* 8: 1-92. Dit artikel is te lezen via de website van de Nederlandse Ornithologische Unie (www.nou.nu en click op *Ardea*, daarna verder met de zoekfunctie).

De hier afgebeelde foto kwam te laat binnen om nog in ons nieuwe vogelboek te kunnen opnemen. Wel zijn uiteraard de gegevens die vanaf het dak van Hotel Noordzee werden verzameld in het boek verwerkt. Ook is een hoofdstuk opgenomen waarin over het vogels kijken (en schieten!) in vroeger tijd verslag wordt gedaan.

